

بررسی ضرورت اجرای پدافند غیر عامل در مدیریت بحران

عزت اله مافی^۱، سهیل اکبری^۲، مهدی محمدزاده مقدم^۳^۱استاد یار جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیروان^۲دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی شیروان^۳دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی شیروان

Mmohammadzadeh1394@yahoo.com

چکیده

با توجه به اینکه پدافند غیرعامل به عنوان یکی از سیاست های دفاعی در حوزه های غیرنظامی با استفاده از راهکارهای غیرنظامی در شرایط بحرانی است وقوع روزافزون حوادث و آثار وسیع آنها بر حیات افراد، اهمیت پدافند غیرعامل را به یکی از چالشهای اساسی در عصر امروز تبدیل نموده است، به همین منظور انجام اقدامات پدافند غیرعاملی، جهت مقابله با بحرانها و تهدیدات در مناطق مختلف امری ضروری است با توجه به شواهد و آمار موجود، ایران جزء ده کشور اول فاجعه خیز در جهان میباشد. فاجعهها علاوه بر خسارات مادی و اقتصادی، دارای ابعاد و آثار اجتماعی گسترده در حوزه نظم اجتماعی، همبستگی اجتماعی و هنجارها و الگوهای رفتار اجتماعی می باشند. به عبارت دیگر انسان از زمان پیدایش تا کنون گهگاهی در معرض تهدید و صدماتی قرار گرفته که وضعیت و شرایط زیستی و اجتماعی او را با بحران مواجه نموده است. در این مقاله سعی شده است رابطه بین مدیریت بحران و پدافند غیرعامل و نقش مهم آن در زمان وقوع بحران مورد بحث و بررسی قرار گیرد. امروزه باتوجه به شرایط استراتژیک کشورمان و نیز قرارگیری در معرض انواع بحران ها و سوانح طبیعی، ضرورت ایجاد آمادگی پیش از بحران و مدیریت مناسب در زمان وقوع بحران بسیار حائز اهمیت می باشد. با توجه به پژوهش انجام شده پیرامون بررسی ضرورت اجرای پدافند غیر عامل در مدیریت بحران، یافتههای پژوهش حاکی از آن است که پدافند غیرعامل و مدیریت بحران نسبت به یکدیگر به صورت سیستماتیک عمل کرده و به صورت اجزاء یک سیستم عمل می کنند و نسبت به یکدیگر رابطه مستقیم دارند.

واژه های کلیدی

بحران، مدیریت بحران، پدافند غیر عامل

مقدمه

از نظر واژهشناسی، واژه ی پدافند از دو جزء « پد » ، آفند « تشکیل شده است. پد پیشوندی است که به معانی ضد ، متضاد، پی و دنبال است و هرگاه پیش از واژه ای قرار گیرد، معنای آن واژه را معکوس مینماید. واژه آفند نیز به مفهوم جنگ ، جدال و پیکار و دشمنی است. پدافند در معنای لغوی مترادف دفاع است. دفاع نیز بر دو قسم است: دفاع عامل و دفاع غیرعامل. دفاع عامل مبتنی بر فعالیت نیروهای مسلح و متکی بر تسلیحات و تجهیزات نظامی است؛

هرچند در صورتی که کشور در معرض تجاوزی قرار گیرد، مردم نیز در قالب نیروهای بسیج میتوانند به کمک نظامیان بیایند. در کنار پدافند عامل، نوع دیگری از دفاع وجود دارد که به آن پدافند غیرعامل میگویند و به دفاعی گفته میشود که متکی به تجهیزات و تسلیحات نظامی نیست (برنافر، ۱۳۸۸)

پدافند غیرعامل از مهمترین رویکردهای مطرح شده در حوزه مدیریت بحران شهری در جهت تأمین امنیت شهرها و روبرویی با بحرانهای انسانی محتمل و مدیریت آنها در « است بیشتر منابع علمی و نظامی دنیا، اصول و یا موضوعات پدافند غیرعامل شامل اقدامات استتار، اختفا، پوشش، فریب، تفرقه و پراکندگی، مقاومسازی و استحکامات و اعلام خبر است که در طراحی و برنامه ریزیها و اقدامات اجرایی باید مورد توجه خاص قرار گیرد. در کنار موارد ذکر شده به عنوان اصول پدافند غیرعامل، موارد دیگری نیز به عنوان اقدامات اساسی در دفاع غیرعامل ذکر شده است که از آن جمله میتوان به مکانیابی، تحرک، پناهگاه، جانپناه، انضباط استتار، حفاظت، مقاومسازی تأسیسات و ایجاد سازههای امن اشاره کرد. (اسماعیلی شاهرخ، ۱۳۹۰)

با توجه به حجم تهدیداتی که ایران در عرصه بین الملل با آن مواجه است، در زمینه پدافند غیرعامل هنوز در ابتدای راه هستیم و باور هرچه بیشتر مدیران و کارشناسان به این مقوله مهم میتواند ضریب ایمنی کشور را در برابر تهاجم های احتمالی بیگانگان افزایش دهد. با توجه به وجود زمینه تهدیدات بالقوه و خطراتی که امنیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی کشور را نشانه گرفته ضرورت عقلی دفاع، کاملا مشهود میباشد. آمار و سوابق جنگهای گذشته نشان میدهد، پدافند عامل در حال حاضر به تنهایی قادر به مقابله با سلاحهای مدرن و مخرب جهت جلوگیری از اثرات ویرانگر آنها بر مراکز حیاتی و حساس و نیروی انسانی نیستند و لذا به کارگیری اصول و معیارهای پدافند غیرعامل، میتواند به تکمیل زنجیره دفاعی کمکی مؤثر و قابل توجه نماید(قربانی و استقلال، ۱۳۹۳)

از آنجا که پس از انقلاب به دلیل عدم ادراک واحد از تهدیدات و تردید در اولویت تهدیدات، حجمی از سازندگی در مناطق مورد تهدید صورت گرفته است، در حالی که در اجرای پروژههای مختلف اقتصادی و عمرانی به موضوع پدافند غیرعامل توجه نشده است، به عنوان مثال منطقه عسلویه در تیررس کشورهای مهاجم احتمالی